

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна

Факультет
Кафедра

Економіко-гуманітарний
Філологія та переклад

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
професор

Б. Є. Боднар
Б. Є. Боднар

« 03 »

09

2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Рівень вищої освіти – **другий (магістерський)**

Статус дисципліни – **вибіркова**

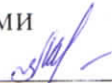
Обсяг – **3 кредити ЄКТС**

Дисципліна є компонентою освітньої програми:

Шифр галузі	Код і назва спеціальності	Назва ОП	Код навчальної дисципліни
03 Гуманітарні науки	035 Філологія	Германські мови та література (переклад включно)	ВБ 13.1

Форма підсумкового контролю – **залік**

м. Дніпро – 2021

Розробник робочої програми
к. філол. н., доцент О. А. Боговик

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри філології та перекладу
«04» 06 2021 р., протокол № 14

Завідувач кафедри
д. філос. н., професор Т. І. Власова

Розглянуто та схвалено вченою радою економіко-гуманітарного факультету «29»
06 2021 р. протокол № 8

Голова вченої ради
к. екон. н., доцент Т. В. Полішко

ПОГОДЖЕННЯ

Робоча програма дисципліни відповідає нормативам навчального плану

Начальник навчального відділу Л. Є. Андрашко
«01» 09 2021 р.

Робоча програма дисципліни відповідає вимогам нормативно-методичних документів

Начальник навчально-методичного відділу С. М. Гончаренко
«07» 09 2021 р.

1. Мета навчальної дисципліни

У курсі навчальної дисципліни «Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу» викладено основні теоретичні питання для засвоєння практичних знань і навичок у галузі соціолінгвістичних, прагматичних та лінгвокультурологічних проблем перекладу, що представляють необхідну базу для самостійної науково-дослідної роботи студентів з їх основного фаху як письмового, так і усного перекладу.

Метою дисципліни є досягнення компетентностей, які ґрунтуються на зазначених в освітньо-професійній програмі (ОП):

1. Здатність бути критичним і самокритичним під час виконання завдань, які включено у зміст навчальної дисципліни.
2. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел: друкованих та електронних видань, мережі інтернет.
3. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, які виникають під час обговорення зазначених тем.
4. Здатність спілкуватися англійською мовою.
5. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією курсу навчальної дисципліни «Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу».
6. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Навчальна дисципліна сприяє розвитку наступних соціальних навичок (soft skills): тайм-менеджмент (ОН 1), позитивне мислення (ОН 4), формулювання думок (КН 1), модерація нарад (обговорення) (КН 2), врахування усіх точок зору (КН 4), мотивація членів команди (УН 2), уникнення ризиків (конфліктів) (УН 4).

2. Міждисциплінарні зв'язки

Перелік дисциплін які потрібні для вивчення дисципліни «Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу»

ОК 4	Теорія перекладу
ВБ 14.1	Теорія та практика міжкультурної комунікації
ВБ 14.2	Комунікативні стратегії при перекладі
ВБ 14.3	Проблеми лінгвістичного підходу в дослідженнях міжкультурної комунікації
ВБ 15.1	Герменевтика тексту та контексту
ВБ 15.2	Переклад конференцій (англійська мова)
ВБ 15.3	Гендерні дослідження в теорії лінгвістики
ВБ 16.1	Ділова комунікація та переклад документів
ВБ 16.2	Переклад та редагування науково-технічних текстів
ВБ 16.3	Теорія і практика технічного перекладу з третьої іноземної мови
<i>Дисципліни, вивчення яких спирається на дисципліну «Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу»</i>	
ОК 1	Інтелектуальна власність
ОК 2	Сучасні інформаційні технології при перекладі
ОК 10	Кваліфікаційна випускна робота

3. Очікувані результати навчання

Дисципліна «Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу» повинна забезпечити такі результати навчання (згідно з ОПП):

Програмні результати навчання	
ПРН 4.	Цінувати різноманіття та мультикультурність світу й керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу та співробітництва.
ПРН 7.	Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.
ПРН 8.	Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрямки і школи в лінгвістиці та літературознавстві.
ПРН 11.	Демонструвати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації.
ПРН 14.	Дотримуватися правил академічної доброчесності.
ПРН 17.	Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.
ПРН 21.	Володіти інструментарієм літературної герменевтики, розуміти роль перекладача як посередника й інтерпретатора під час роботи з текстом.

Очікувані результати навчання (ОРН), які повинні бути досягнуті після опанування дисципліни «Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу»:

№	ОРН	Рівень	Шифр ПРН
1.	Класифікувати категорії ділової комунікації. Орієнтуватися в основних поняттях спецкурсу та адекватно обирати той чи інший прийом передачі певного стилістичного засобу при перекладі;	I	ПРН 7, ПРН 8, ПРН 11
2.	Здійснювати науковий аналіз мовного й літературного матеріалу: вміти опрацьовувати наукові джерела, поглиблюючи свої знання з прагмалінгвістичних, соціолінгвістичних, психолінгвістичних, лінгвокультурологічних та жанрових теорій перекладу.	IV	ПРН 11, ПРН 17, ПРН 4
3.	Використовувати у практичній діяльності принципи компонентного та соціоперекладацького аналізу тексту, а також бачити текст у якості сітки перекладацьких проблем з метою швидкого визначення ділянок тексту, найскладніших для перекладу.	III	ПРН 11, ПРН 17, ПРН 21
4.	Знаходити й аналізувати граматичні і лексико-семантичні явища в англійському тексті з перекладацької точки зору.	II, IV	ПРН 8
5.	Знаходити адекватний засіб перекладу змісту речення на основі порівняльного аналізу формальної структури речення рідної та іноземної мов.	II	ПРН 17, ПРН 21
6.	Використовувати фонові знання з дисципліни.	III	ПРН 17
7.	Використовувати знання кожної з зазначених тем.	III	ПРН 17
8.	Вільно використовувати мовний матеріал.	III	ПРН 17
9.	Вільно використовувати термінологічний матеріал.	III	ПРН 17
10.	Враховувати різноманітні аспекти перекладу.	IV	ПРН 17
11.	Аналізувати отриманий текст щодо наявності	IV	ПРН 17

	граматичних та лексичних помилок та адекватність перекладеного матеріалу.		
12.	Нести особисту відповідальність за порушення правил академічної доброчесності у професійній діяльності.	II	ПРН 14

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЕКТС	Очікуванні результати навчання
A	Відмінно виставляється, якщо студент відмінно володіє теоретичною базою курсу, орієнтується у термінологічному апараті та самостійно виконує типові завдання на переклад текстів ділового мовлення. Під час виконання практичних завдань студент дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати, робити відповідні трансформації згідно з прагматикою тексту. Допускається 1-2 незначні лексичні, граматичні помилки або деякі стилістичні неточності при перекладі.
B	Дуже добре виставляється, якщо студент самостійно виконує типові завдання на переклад текстів ділового мовлення, володіє базовими навичками з виконання необхідних перетворень, практично завжди здатний провести аналіз і узагальнити результат. Під час виконання практичних завдань студент може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні трансформації. Допускається 2 помилки (граматичні, лексичні або стилістичні).
C	Добре виставляється, якщо студент самостійно виконує типові завдання на переклад текстів ділового мовлення, володіє базовими навичками з виконання необхідних перетворень, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнити результат. Під час виконання практичних завдань студент може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні трансформації. Допускається близько 3 помилок (граматичних, лексичних або стилістичних).
D	Задовільно виставляється, якщо студент самостійно виконує типові завдання на переклад текстів ділового мовлення, але допускає помилки лексико-граматичного характеру, володіє мовними навичками, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнити результат. Під час виконання практичних завдань студент може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні трансформації. Допускається 4 помилки (граматичні, лексичні або стилістичні).
E	Достатньо виставляється, якщо студент самостійно виконує нескладні типові завдання на переклад текстів ділового мовлення, але має труднощі щодо прагматичного напрямку тексту при самостійному формулюванні перекладу. Під час виконання практичних завдань студент робить певні трансформації, але не розуміє достатньою мірою прагматику тексту. Допускається 5-6 помилок (граматичних, лексичних або стилістичних).
FX	Незадовільно з повторним складанням контрольного заходу виставляється, якщо студент вміє виконувати переклад відповідного тексту, але під час виконання він не зважає на прагматичну направленість тексту та допускає багато помилок (7-8 помилок).
F	Незадовільно з повторним вивченням дисципліни виставляється, якщо студент вміє виконувати прості переклади, але під час виконання не може самостійно виконати роботу і зробити відповідний прагматиці тексту переклад, допускає 8 та більше помилок.

5. Види діагностування результатів навчання

Вид контролю	Бал
--------------	-----

ПК 1	100
------	-----

Співставлення шкал оцінювання

Залік			
Бал	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		90-100	A
82-89	B	Добре	дуже добре
75-81	C		добре
67-74	D	Задовільно	задовільно
60-66	E		достатньо
35-59	Fx	Незадовільно	незадовільно з повторним складанням контрольного заходу
1-34	F		незадовільно з повторним вивченням дисципліни

6. Розподіл навчального часу для денної форми навчання

Форми освітнього процесу	Семестр		Усього	
	третій			
	I половина	II половина	годин	кредит ECTS
	годин	годин		
Загальний обсяг за навчальним планом	90		90	3
Навчальні заняття:				2
– лекції	32		32	
– практичні заняття				
Самостійна робота:	58		58	
– підготовка до лекцій та практичних занять	16		16	
– опрацювання розділів програми, які не розглядаються під час лекцій	15		15	
-виконання та захист індивідуального завдання				
– підготовка до контрольних заходів	27		27	
Контрольні заходи:			залік	
Модульний контроль				

7. Зміст дисципліни

Тема	Обсяг	СН
------	-------	----

	(години)	
ЗАЛКОВИЙ МОДУЛЬ І		
Лекція		
1. Вступна лекція: соціолінгвістика як міждисциплінарна наука. Предмет і завдання соціолінгвістики. Соціолінгвістичні аспекти перекладу. Мовна норма і мовна варіативність.	2	ОН 4, КН 1, КН 2, УН 4
2. Форми існування мови. Літературна мова. Побутово-розмовне мовлення. Соціальні діалекти. Таємні мови або аргі.	8	
3. Комунікативне середовище: вибір мови спілкування. Білінгвізм. Мови національних меншин. Мовна політика. Мова та діалект. Регіональні та соціальні діалекти.	2	
4. Мовлення як соціальна взаємодія. Культурні відмінності у дискурсі. Лінгвокультурологічні аспекти перекладу. Міжкультурна комунікація та проблеми перекладу.	4	
5. Теорія мовленнєвих актів та проблеми перекладу.	2	
6. Принципи мовленнєвої взаємодії.	4	
7. Комунікативно-прагматична еквівалентність.	2	
8. Прагматика перекладу.	2	
9. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен.	2	
10. Текст як вербалізований продукт дискурсу. Когнітивно-прагматичні аспекти текстотворення. Прагматичний аспект тексту.	4	
Практичне заняття		
Не передбачено		
Самостійна робота		
Переклад мовних засобів вираження оцінної модальності у текстах різних жанрів.	5	ОН 1, КН 1, КН 4, УН 2
Структура прагматичного аналізу дискурсу і комунікативної ситуації та переклад.	5	
Переклад мовних засобів вираження лінгвістичної сугестії у медіадискурсі.	5	
Підготовка до лекційних занять.	16	
Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях.	15	
Підготовка до контрольних заходів та їх складання.	27	
Контрольний захід		
Модульний контроль 1		
Усього годин/кредитів ECTS	90/3	

8. Методи навчання

Лекції з використанням електронних дидактичних демонстраційних матеріалів (презентації, схеми, відео- й аудіозаписи тощо), що призначені для супроводу навчального процесу.

Електронний лабораторний практикум – інформаційна інтерактивна демонстраційна модель природних і штучних об'єктів, процесів та їхніх властивостей із застосуванням засобів комп'ютерної візуалізації.

Самостійна робота з використанням можливості мережі інтернет з наданням відповідних посилань на джерело інформації.

Самостійна підготовка з використанням друкованих та електронних підручників, навчальних посібників (з вільним доступом усім учасникам навчального процесу), а також інших локальних і мережевих інформаційних ресурсів.

Під час виконання індивідуальних завдань (переклад різножанрових текстів, створення проєктів та ін.) студенти отримують розвиток наступних соціальних навичок:

- уміння керувати власним часом (ОН 1 Тайм-менеджмент), що сприяє встановлення контрольних термінів виконання індивідуальних завдань (так званий deadline або реченіць);
- приймати рішення (ОН 2) розвивається та реалізується студентами під час виконання індивідуальних завдань, де студенти аргументують вибір матеріалів для висвітлення проблемної теми;
- чітко формулювати цілі (ОН 3) розвивається у студентів під час підготовки до практичних занять та для виконання індивідуальних завдань;
 - сприяти формуванню позитивного мислення (ОН 4) розвивається під час лекційних занять, проявляти доброзичливе ставлення до студентів, наводити приклади успішних практик в історичному контексті власної дисципліни тощо;
- зрозуміло формулювати думки (КН 1) усно і письмово формується на аудиторних заняттях під час спілкування з викладачем та студентами, а також у процесі виконання індивідуальних завдань;
 - розвивати здатності модерувати наради (обговорення) (КН 2), щоб кожен студент мав змогу керувати обговоренням теми заняття;
 - працювати в команді (УН 1) розвивається під час виконання групових проєктів самостійної роботи;
 - розвивати здатність мотивувати команду (УН 2) реалізується під час тих навчальних занять або групових видів самостійної роботи, де завдання вважається виконаним, у разі виконання своєї частини завдання кожним студентом в установленій термін;
 - запобігати ризикам (конфліктам) (УН 4) розвивати у студентів під час аудиторних, індивідуальних занять і консультацій, проводячи тематичні бесіди.

9. Методи оцінювання

Вид контролю	Метод демонстрування результатів навчання	Бал
ПК 1	1. Предмет і завдання соціолінгвістики.	6.....10
	2. Літературна мова.	6.....10
	3. Білінгвізм. Мови національних меншин. Мовна політика.	6.....10
	4. Лінгвокультурологічні аспекти перекладу.	6.....10
	5. Проблеми перекладу.	6.....10
	6. Принципи мовленнєвої взаємодії.	6.....10
	7. Комунікативно-прагматична еквівалентність.	6.....10
	8. Прагматика перекладу.	6.....10
	9. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен.	6.....10
	10. Когнітивно-прагматичні аспекти текстотворення.	6.....10
	Всього	60.....100

Студенти, які під час будь-якого методу оцінювання порушують принципи академічної доброчесності, а саме: списують (виконують аудиторну письмову роботу із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), обманюють (видають виконану третіми особами роботу за власну) несуть особисту відповідальність. За порушення академічної доброчесності із результату, який отримав студент, вираховується 30% від максимального балу за той захід оцінювання, у якому було виявлено порушення.

10. Рекомендована література

Основна література

1. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: Монографія. Львів: ПАІС, 2010. 336 с.
2. Боговик О. А. «Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу». Навчальний посібник для студентів VI курсу спеціальності «Філологія»: навчальний посібник. Дніпр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. Дніпро : П.П. Кулик В.В., 2020. 155 с.
3. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз. Учбово-методичн. посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 240 с.
4. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львівському ун-ті, 1989. 216 с.
5. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилїстичні проблеми. Вінниця, Нова книга, 2004. 576 с.
6. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту. Навчальний посібник. Вінниця, 2004. 272 с.
7. Муратова Д. Є. Соціокультурна інформація та її врахування у перекладі і підготовці перекладачів. *Вісник КНУ. Іноземна філологія*. 2004. С. 103 – 105.
8. Некряч Т. Є., Чала Ю. П. Через терні до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Навчальний посібник. Вінниця, 2008. 200 с.
9. Ніколенко А. Г. Соціальні аспекти мовлення. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Вінниця, 2005. 256 с.
10. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації [підручник]. Черкаси, 2011. 350 с.
11. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрямки і проблеми. Полтава, 2008. 712 с.
12. Шевченко И. С. Основы теории языковой коммуникации [учебное пособие для студ. ф-та референт-переводчик]. Харьков, 2007. 168 с.

Додаткова література

1. Антошкіна Л., Красовська Г., Сигеда П., Сухомлинов О. Соціолінгвістика: навчальний посібник. Донецьк, 2007. 360 с.
2. Добросклонская Т. Г. Вопросы изучения медиатекстов (опыт исследования Ермоленко С. Я. Нариси з української словесності: стилїстика та культура мови. Київ, 1999. 431 с.
3. Єфімов Л. П. Стилїстика. Вінниця, 2004. 240 с.
4. Зацний Ю. А., Пахомова Т. О. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2001. 243 с.
5. Мацюк Г. Прикладна соціолінгвістика: питання мовної політики. Львів, 2009. 212 с.
6. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. Львів : ПАІС, 2007. 168 с.
7. Сосюр Ф. (де). Курс загальної лінгвістики. Київ, 1998. 324 с.
8. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації). Київ, 2003. 388 с.
9. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ, 2007. 248 с.
10. Brown P., Levinson S. Universals in Language Usage. Politeness Phenomena: Questions and Politeness. Cambridge: Cambridge University Press, 1978. pp. 56 – 289.
11. Dijk T. A. van. Studies in the Pragmatics of Discourse. The Hague : Mouton, 1981. 285 p.
12. Lakoff R. T. The Language War. Berkeley, California: University of California Press, 2000. 322 p.
13. Leech G. N. Principles of pragmatics. L., N.Y.: Longman, 1996. 250 p.
14. Levinson S. C. Pragmatics. Cambridge: Cambridge University Press, 1983. 420 p.
15. Muysken P., Arends J., Smith N. Pidgins and creoles: An introduction. Amsterdam: John Benjamin's, 2005. 412 p.
16. Myers-Scotton C. Social motivations for codeswitching: Evidence from Africa. Oxford: Clarendon Press, 2013. 243 p.
17. Romaine S. Bilingualism. Oxford: Basil Blackwell, 2009. 212 p.
18. Todd L. Pidgins and creoles. London: Routledge, 1990. 310 p.
19. Weinreich U. Languages in contact: Findings and problems. The Hague: Mouton, 1993. 296 p.